

ko-senzorickej a sluchovej modalite. Analogicky by sme mohli priznať platnosť transnátálnej pohybovej nadväznosti a nadväznosti v schopnosti dlhodobejšie si uchovávať v pamäti niektoré jednoduché obsahy.

Ďalší okruh tém pojednáva o pôvode a perspektívach funkčných asymetrií novorodenca, o vývine hemisferických špecializácií a pokračuje v priblížení diskriminačných schopností pri rozlišovaní tvarov a osobitne pri konfigurácii ľudskej tváre, v závislosti od hemisferickej asymetrie u dočiat. V súvislosti s touto problematikou stojí za pozornosť Previcov všeobecný model prenatalného pôvodu mozgovej lateralizácie, podľa ktorého treba hľadať jej pôvod v asymetrickom vývine stredného ucha a labyrintu u ľudského plodu.

Zaujímavým príspevkom publikácie je i časť venovaná raným schopnostiam dieťaťa učiť sa v ekologicky prirodzených kontextoch za pomoci sociálnej interakcie s blízkou osobou, ale predovšetkým príspevok o učení a jeho vplyve na utváranie dlhodo- bej pamäti Rovee-Collierovej, ktorá presvedčivým spôsobom podáva v sérii experimen- tov dôkazy o schopnosti dočiatťa podržať si v pamäti osvojené informácie i dlhšiu dobu. Približuje i priebeh zabúdania, venuje pozornosť reaktivácii spomienok, a to všetko s dôrazom na možný existujúci vzťah medzi zretím nervových štruktúr a príslušnými schopnosťami.

Pozoruhodnú, hoci značne polemickú partiu publikácie tvorí séria kapitol venova- ných intermodálnej percepcii s dôrazom na zrakovo-hmatové vzťahy s ohľadom na Piagetovskú a Gibsonovskú tradíciu. Početné experimentálne údaje prinášajú dôkazy pre amodálnu špecifičnosť a holistické spracovanie z jednej strany (pozri Bushnellová) a modálnu špecifičnosť percepcii a vrodenu intermodalitu komunikácie z druhej strany (pozri Streirová).

Úsilie Hatwella zaviesť po koncepcnej i terminologickej stránke poriadok do týchto zložitých vývinových javov má v danom kontexte osobitný význam.

Významné miesto v publikácii má i problematika poznávania predmetov pri naro- dení a v prvých mesiacoch života - uchopovanie, manipulovanie a poznávanie pojmov. Správanie novorodenca je v zásade možné chápať ako riadené funkčnými cieľmi, ktoré determinujú akčnú rovinu i rovinu kategorizácie predmetov (primárne na báze uspokojenia potrieb). V súvislosti s dosahovaním predmetov (reaching), ktoré sa začína v pr- vých týždňoch života tým, že dieťa skúma svoje končatiny, možno konštatovať, že sa deje v sérii cyklov vnímanie/činnosť, ktoré sú čoraz zložitejšie. Okolo 20. týždňa je už dieťa schopné riadiť svoje akcie a prispôsobovať ich priestorovým a časovým štruk- túram prostredia.

Posledné kapitoly publikácie venujú pozornosť vývinu vnímania reči a jeho deter- minácii ako i imitačným schopnostiam dočiatťa v raných interakciách. V centre záujmu je i otázka štruktúrálnej kontinuity medzi neonatálnou a selektívnou imitáciou, ktorej je schopné dieťa po 5. mesiaci života.

Kniha je ojedinelým dielom v danej oblasti a zaslúži si pozornosť zo strany odborní- kov i študentov príslušných odborov. Jej vysoká odborná úroveň si však vyžaduje patrič- nú odbornú kompetentnosť s ohľadom prinajmenšom na základnú zorientovanosť v niektorých, pre vývinovú psychológiu hraničných (pomocných) vedných disciplínach.

Barbora Mesárošová

František David Krch

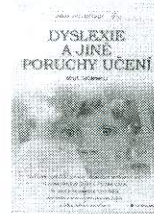
BULIMIE: jak bojovat s přejídáním. Praha, Grada Publ. 2000.

Mentálnou bulímou trpí mnoho mladých dievčat a žien. Publikácia něho českého odborníka na liečbu porúch príjmu potravy je určená práve tejto cieľovej skupine. Zámerom autora bolo umožniť pacientom zorientovať sa v problematike príjmu potravy a pomôcť tým, ktorým mentálna bulímia nepríjemne zasahuje do života. Svojpomocná časť príručky vychádza zo zásad kognitívno-behaviorálnej terapie a poukazu je na spôsoby, ako sa vymaniť z bludného kruhu prejedania sa, nevhod- ných kompenzačných mechanizmov a pocitov viny.

Mark Selikowitz

DYSLEXIE a jiné poruchy učení. Praha, Grada Publ. 2000.

Prehľadný sprievodca problematikou inteligentných detí s problémami učenia. Obsahuje informácie, ktoré majú praktický význam pre rodičov a učiteľov, aby títo dokázali problém dieťaťa pochopiť, pomôcť mu preko- nať ho, a posilniť jeho sebavedomie. Kniha mala 5 vydaní, český preklad je z poslednej aktualizovanej edície z roku 1998.

BLAHOŽELÁME

Profesor PhDr. Ondřej K O N D Á Š, DrSc.

a jeho jubilejné 70-te narodeniny

Počas štúdia nám pán profesor vykladal, ako "významné" osobnosti bývajú význam- nými až po smrti, a demonštroval príklady niektorých slávnych psychológov. Jeho vzor- om bol Pierre Janet, neviem či ním aj zostal. Odvtedy prešlo tridsať rokov, a v psychologickom svete chápania sa všeličo zmenilo. Klinická psychológia - ako vedný odbor ktorý v 70tych a 80tych rokoch mal u nás svoj zenit - akosi chradne, a upadajú do zabudnutia aj niektoré osobnosti, ktoré ju pozitívne posunuli vpred a sú osobnosťami svetového mena.

Profesor Ondřej Kondáš zaiste patrí medzi nich, lebo sa zaslúžil o rozvoj klinické- ho chápania a vedeckého bádania v tomto smere na Slovensku. Vychoval celú generá- ciu odborníkov, publikoval nemálo učebníc a odborných kníh i článkov z psychoterapie, a svojou drobnou pracovitosťou obohatil seba aj iných o najnovšie poznatky.

Narodil sa 27. septembra 1930 v Nižnej Kamenici, a v prešovskom gymnáziu patril medzi významných žiakov. Po ukončení štúdia na FFUK v Bratislave pôsobil v Psychiatrickej liečebni Veľké Leváre, potom na Katedre psychológie FFUK v Bratislave, na Katedre psychológie FH Trnavskej univerzity a teraz na Katedre psychológie Uni- verzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave. Jeho odborná dráha vysokoškolského učiteľa -

docenta, profesora je zreteľná aj vo vedení psychológov po ukončení vysokej školy a v organizovaní praktických psychoterapeutických výcvikov (Kurzy AT a systematickej desenzitizácie, kurzy behaviorálnej psychoterapie v Kyneku a i.). V roku 1962 dostáva titul kandidáta psychologických vied, v roku 1967 je docent, v roku 1978 doktor vied a v roku 1986 univerzitný profesor.

Vedecká a publikačná oblasť je veľmi rozsiahla. V oblasti psychoterapie je autorom discentného prístupu a tiež zakladá Skupinu pre discentnú psychoterapiu v rámci SPS pri SAV. Ako člen medzinárodnej spoločnosti pre behaviorálnu terapiu, úspešne rozvíja na Slovensku trendy tejto školy a predstavuje študentom v tvorivej konfrontácii ruskú (Vygotskij, Lurija, Leontjev, Cvetková) aj americkú psychoterapeutickú školu (Skinner, Wolpe, Lazarus, Bandura). Teoretické otázky, ktorým sa venoval v aplikácii teórie učenia a podmieňovania publikoval vo vedeckých štúdiách, v učebniciach, a rovnaký záujem prejavoval o oblasť alkohológie, liečebnej rehabilitácie a klinicko-psychologickej problematiky detí, adolescentov a dospelých. Pracuje aj na populárnych publikáciách z oblasti psychohygieny, prekonávania trémy a stresu. Zvlášť sa zaslúžil o popularizovanie psychologických poznatkov pre širokú verejnosť vystúpeniami v televízii, či článkovými štúdiami a prednáškovými aktivitami. Aktívny bol v *psychodiagnostickej činnosti* a v tvorbe niektorých testov - schéma pre posúdenie predškolskej spôsobilosti, obrázkovo-slovníková skúška, skúška KSAT a i. Iniciuje aj vydanie vysokoškolskej učebnice Psychodiagnostika dospelých (1990), ktorá nahradila rôzne učebné pomôcky. Počet odborných vedecko-výskumných prác zaiste presahuje počet 100 prác, čo je znakom neobyčajnej pracovitosti a stáleho zápalu pre psychológiu ako vedu.

Popri svojej vyťaženosťi pracoval v redakčných radách, bol členom a funkcionárom viacerých odborných spoločností (Slovenská psychologická spoločnosť, Psychoterapeutická spoločnosť, člen vedeckého kolégia SAV, expert Ministerstva zdravotníctva, člen domácich a zahraničných vedeckých rád a i.). Je iste veľa oblastí, ktoré sme tu opomenuli, ale ktoré sú v pamäti tých klinických psychológov, ktorým bol školiteľom, poradcom či oponentom. V roku 1983 z jeho podnetu vzniká postgraduálne doškolenie klinických psychológov, ktorí svoju odbornosť prezentovali atestáciami, aby mohli byť v zdravotníckych zariadeniach odborne zdatnými klinikmi.

Odbornosť Prof. Dr. Ondreja Kondáša, DrSc. bola konfrontovaná stážami v zahraničí a udržiavanými medzinárodnými kontaktami. Tieto mali dosah aj na pracoviská kde pôsobil, i na poslucháčov Katedry psychológie v Bratislave a v Trnave. Od začiatku pôsobenia na vysokej škole mal otcovský prístup k študentom v rozdávaní vedomostí a zároveň priateľský, náročný vzťah k tým, ktorých odborne viedol. Jeho pôsobenie a zásluhy zaiste oceníme až o niekoľko rokov neskôr, kedy mnohých nebudú hnevať drobné ľudské nedostatky. Dnes možno práve tieto sú prekážkou vyčerpávajúceho ocenenia jeho naplneného života.

Drahý pán profesor,

chcem za všetkých kolegov - klinických psychológov - ale aj všetkých, čo Ťa majú radi, v prvom rade sa poďakovať za ústretovosť a nezištnosť v kolegiálnej pomoci, za všetky tie nesčíselné hodiny konzultácií, či hodín odborného rastu v školeniach, výcvikoch, supervíziách, ktoré nám pomáhali lepšie chápať chorých, sprevádzať ich v neľahkom položení. Ďakujeme za povzbudzovanie k odbornosti, za stály záujem o

perspektívu klinickej psychológie a jej rast na Slovensku. Prajeme Ťa, aby Ťa optimizmus a humor sprevádzali na všetkých Tvojich cestách, a spolu s optimálnym zdravím si mohol ešte veľa vykonať pre spoločné dobro.

Nech Ťa Pán opatruje a vedie.

Tvoji vd'ační klinickí psychológovia

JOZEF KOŠČO má 80 rokov

Generácia dnešných osemdesiatnikov i sedemdesiatnikov bola u nás v mladosti vychovávaná v kultúre, ktorá kládla otázky o tom, kto sme, odkiaľ sme prišli a kam ideme. Kládla ich nielen na filozofické hľadanie odpovede o mieste či zmysle človeka vo vesmíre, ale navodzovala aj potrebu jednotlivcov prijať, alebo postaviť si na ne určitú vlastnú odpoveď, ktorá potom udávala smer ich úsilia a správania, ich vlastnej životnej ceste. Dnes si títo ľudia kladú otázky o tom, ako naplnili vlastný individuálny osud: Akým človekom som sa stal? Čím som prispel, alebo usiloval sa prispieť k trvaní a zlepšeniu sveta? Čo som získal a čo som dal?

Odpovede na tieto otázky sú tak vyhranene individuálne a tak hlboko súkromné, že aj jednotlivcovi samému je ťažké vyjadriť ich slovami, rečou, ktorou sa bežne dorozumievame. Niekedy pritom pomôže úprimný, nie lichotivý pohľad iných. O takýto pohľad na J. Košču sa tu chcem pokúsiť a pár vetami nielen mladších kolegov upozorniť a starším pripomenúť, kto Jozef Koščo v našej psychológii je.

Nebudem tu uvádzať dátumy, úseky a zastávky jeho životnej cesty, vyratúvať hodnosti, tituly a pocty, ktoré získal a boli mu udelené, ani tie ktoré mu nezaslúžene udeľené neboli. Nebudem tu vypočítavať jeho vedecké aktivity, posty, ktoré zastával, názvy kníh a zásadných štúdií, ktoré publikoval. Nie preto, že by to netvorilo dôležitú súčasť jeho života a života v profesii zvlášť, i dôležitú časť toho, čím prispel k "hľadaniu lepšieho sveta". Nebudem to robiť jednoducho preto, že všetko toto obsahujú a budú obsahovať doterajšie a iste i nové state a články o ňom a jeho práci. Rada by som upozornila tých, ktorí pracujú v oblastiach príbuzných jeho vedeckému záujmu, na jeho personálnu bibliografiu, ktorú zostavila L. Poklembová a spolu s inými dôležitými údajmi o jeho vývine v profesii vydala Krajská štátna knižnica v Košiciach.

Pokladám však za potrebné vyzdvihnúť tu jednu dôležitú vec: J. K. bol v priebehu takmer celého svojho života v profesii zároveň pracovníkom vo výskume i vysokoškolským učiteľom. Okrem toho bol (okrem kratučkého obdobia, keď bol ešte vedeckou pomocnou "silou" a asistentom) vždy v postavení, z ktorého sa rozhodovalo. Okrem vlastnej práce na riešení psychologických problémov teda vyučoval a viedol iných. V súvislosti s tým som si dala dve otázky: (1) Ktorý z obrovského množstva problémov psychológie bol vlastne jeho hlavným záujmom? (2) Prispel k jeho riešeniu viac svojou bohatou literárnou produkciou, alebo viac priamym vplyvom svojej osobnosti na tých, ktorí sa s ním na úrovni odboru stretávali, ktorých učil, ktorí s ním spolupracovali a